ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 18ης Δεκεμβρίου 1997 *

Στην υπόθεση C-384/95,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Finanzgericht des Landes Brandenburg (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Landboden-Agrardienste GmbH & Co. KG

και

Finanzamt Calau,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 6, παράγραφος 1, 11, μέρος Α, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 12, παράγραφος 3, στοιχείο α', καθώς και του παραρτήματος Η της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση (ΕΕ ειδ. έκδ. 09/001, σ. 49),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. Gulmann (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, M. Wathelet, J. C. Moitinho de Almeida, J.-P. Puissochet και L. Sevón, δικαστές,

* *Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.*

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Ernst Röder, Ministerialrat στο ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας, και Bernd Kloke, Oberregierungsrat στο ίδιο υπουργείο,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Jürgen Grunwald, νομικό σύμβουλο,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του Finanzamt Calau, εκπροσωπουμένου από τον Andreas Damm, Regierungsdirektor στο Υπουργείο Οικονομικών του Land Brandenburg, της Γερμανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από τον Ernst Röder, επικουρούμενο από τον Ferdinand Huschens, Oberamtsrat στο ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομικών, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τον Jürgen Grunwald, κατά τη συνεδρίαση της 15ης Μαΐου 1997,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 25ης Σεπτεμβρίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 8ης Νοεμβρίου 1995, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Δεκεμβρίου 1995, το Finanzgericht des Landes Brandenburg (Γερμανία) υπέβαλε,

κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, τρία προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία των άρθρων 6, παράγραφος 1, 11, μέρος Α, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 12, παράγραφος 3, στοιχείο α', καθώς και του παραρτήματος Η της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση (ΕΕ ειδ. έκδ. 09/001, σ. 49, στο εξής: έκτη οδηγία).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Landboden-Agrardienste GmbH & Co. KG (στο εξής: Landboden-Agrardienste) και του Finanzamt Calau σχετικά με την υπαγωγή στον φόρο κύκλου εργασιών εθνικής αποζημιώσεως για την εκτατικοποίηση της παραγωγής γεωμήλων.

3 Η Landboden-Agrardienste είναι από την 1η Ιανουαρίου 1991, η νόμιμη διάδοχος της Landwirtschaftliche Produktionsgenossenschaft (P) Bronkow.

4 Η τελευταία αυτή επιχείρηση εισέπραξε το 1990 αποζημίωση εκ μέρους του Kreisverwaltung Calau, Amt für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten (περιφερειακού γραφείου της υπηρεσίας διατροφής, γεωργίας και δασών του Calau), δυνάμει του διατάγματος της 13ης Ιουλίου 1990, για την προαγωγή της εκτατικοποιήσεως της γεωργικής παραγωγής. Η αποζημίωση, η οποία ανερχόταν συνολικά σε ποσό 348 660 γερμανικών μάρκων (DM), της χορηγήθηκε έναντι μειώσεως κατά 20 % της ετήσιας παραγωγής της σε γεώμηλα. Στη φορολογική δήλωση για το 1990, η εν λόγω αποζημίωση θεωρήθηκε ως μη υποκείμενη στον φόρο κύκλου εργασιών.

5 Ωστόσο, το Finanzamt Calau, κατόπιν έρευνας που διενήργησε, θεώρησε ότι η αποζημίωση αυτή έπρεπε να είχε υπαχθεί στον φορολογητέο κύκλο εργασιών· κατά συνέπεια, την 1η Ιουνίου 1992, το Finanzamt Calau διαπίστωσε την ύπαρξη πρόσθετης φορολογικής οφειλής και απηύθυνε στη Landboden-Agrardienste τροποποιητική πράξη επιβολής φόρου.

6 Δεδομένου ότι η ένσταση με αίτημα την τροποποίηση της εν λόγω πράξεως επιβολής φόρου απορρίφθηκε, η Landboden-Agrardienste προσέφυγε ενώπιον του Finanzgericht des Landes Brandenburg, υποστηρίζοντας ότι οι αποζημιώσεις για την εκτατικοποίηση της παραγωγής γεωμήλων δεν μπορούν να θεωρηθούν ως καταβαλλόμενες στο πλαίσιο ανταλλαγής παροχών. Η Landboden-Agrardienste υπογράμμισε, μεταξύ άλλων, ότι, στην περίπτωση των επίμαχων αποζημιώσεων, είναι αδύνατο να προσδιοριστεί ο συγκεκριμένος αποδέκτης της παροχής.

7 Το Finanzgericht, θεωρώντας ότι η επίλυση της διαφοράς εξαρτάται από την ερμηνεία της έκτης οδηγίας, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Παρέχει ένα υπόχρεο σε καταβολή φόρου πρόσωπο έχον γεωργική εκμετάλλευση, το οποίο το 1990 στο Land Brandenburg (ομόσπονδο κράτος του Βραδεμβούργου) της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας μείωσε την παραγωγή του σε γεώμηλα, καθόσον δεν προέβη σε συγκομιδή ποσότητας ίσης τουλάχιστον με το 20 % των γεωμήλων που καλλιέργησε, υπηρεσίες υπό την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών, σε ορισμένο αποδέκτη;

2) Αποτελεί η επιδότηση που καταβάλλεται για την εκτατικοποίηση της παραγωγής γεωμήλων, δυνάμει του διατάγματος για την προαγωγή της εκτατικοποιήσεως της γεωργικής παραγωγής, της 13ης Ιουλίου 1990, χρηματική παροχή, η οποία πρέπει να φορολογηθεί σύμφωνα με το άρθρο 11, μέρος Α, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 77/388;

3) Σε περίπτωση που στο πρώτο ερώτημα δοθεί καταφατική απάντηση:

Εφαρμόζεται στην πραναφερθείσα παροχή υπηρεσιών ο μειωμένος συντελεστής του άρθρου 12, παράγραφος 3, στοιχείο α', τέταρτο εδάφιο, σε συνδυασμό με το παράρτημα Η της έκτης οδηγίας;»

8 Με τα δύο πρώτα ερωτήματα, το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν τα άρθρα 6, παράγραφος 1, και 11, μέρος Α, παράγραφος 1, στοιχείο α', της έκτης οδηγίας πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι η υποχρέωση που ανέλαβε ένα πρόσωπο έχον γεωργική εκμετάλλευση στο πλαίσιο εθνικού καθεστώτος αποζημιώσεως να μην προβεί στη συγκομιδή ποσότητας ίσης τουλάχιστον με το 20 % των γεωμήλων που καλλιέργησε αποτελεί παροχή υπηρεσιών υπό την έννοια της έκτης οδηγίας, με αποτέλεσμα την υπαγωγή της σχετικής αποζημιώσεως που έχει εισπραχθεί στον φόρο κύκλου εργασιών.

9 Το άρθρο 2, σημείο 1, της έκτης οδηγίας ορίζει ότι στον ΦΠΑ υπόκεινται «οι παραδόσεις αγαθών και οι παροχές υπηρεσιών, που πραγματοποιούνται εξ επαχθούς αιτίας στο εσωτερικό της χώρας από υποκείμενο στον φόρο, που ενεργεί υπό την ιδιότητά του αυτήν».

10 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας:

«Ως "παροχή υπηρεσιών" θεωρείται κάθε πράξη η οποία δεν αποτελεί παράδοση αγαθών κατά την έννοια του άρθρου 5.

Η πράξη αυτή δύναται να συνίσταται, μεταξύ άλλων, σε:

(...)

— υποχρέωση προς παράλειψη ή ανοχή πράξεως ή καταστάσεως,

(...).»

11 Σύμφωνα με το άρθρο 11, μέρος Α, παράγραφος 1, στοιχείο α', βάση επιβολής του φόρου είναι «για τις παραδόσεις αγαθών και τις παροχές υπηρεσιών (...) οτιδήποτε αποτελεί την αντιπαροχή την οποία έλαβε ή πρόκειται να λάβει για τις πράξεις αυτές ο προμηθευτής ή ο παρέχων τις υπηρεσίες από τον αγοραστή, τον λήπτη ή τρίτο πρόσωπο, συμπεριλαμβανομένων των επιδοτήσεων που συνδέονται αμέσως με την τιμή των πράξεων αυτών».

12 Με την απόφαση της 29ης Φεβρουαρίου 1996 στην υπόθεση C-215/94, Mohr (Συλλογή 1996, σ. I-959, στο εξής: απόφαση Mohr), το Δικαστήριο απάντησε στο ερώτημα αν η ανάληψη της υποχρεώσεως περί εγκαταλείψεως της γαλακτοπαραγωγής εκ μέρους ενός προσώπου που έχει γεωργική εκμετάλλευση στο πλαίσιο κοινοτικού κανονισμού που προβλέπει αποζημίωση για την οριστική εγκατάλειψη γαλακτοπαραγωγής αποτελεί παροχή υπηρεσιών υπό την έννοια της έκτης οδηγίας.

13 Το Δικαστήριο έδωσε αρνητική απάντηση στο ερώτημα αυτό, καθόσον διαπίστωσε ότι ο ΦΠΑ είναι ένας γενικός φόρος καταναλώσεως που επιβάλλεται επί των αγαθών και των υπηρεσιών και ότι, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην υπόθεση εκείνη, δεν υφίστατο κατανάλωση υπό την έννοια του κοινοτικού συστήματος του ΦΠΑ. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, με το να αποζημιώνει τα έχοντα γεωργική εκμετάλλευση πρόσωπα που αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σταματήσουν τη γαλακτοπαραγωγή τους, η Κοινότητα δεν αποκτά ούτε αγαθά ούτε υπηρεσίες για δική της χρήση, αλλά ενεργεί προς το γενικό συμφέρον, το οποίο συνίσταται στο να ευνοηθεί η κανονική λειτουργία της κοινοτικής αγοράς γάλακτος. Υπό τις συνθήκες αυτές, η ανάληψη της υποχρεώσεως εκ μέρους του έχοντος γεωργική εκμετάλλευση να εγκαταλείψει τη γαλακτοπαραγωγή δεν παρέχει ούτε στην Κοινότητα ούτε στις αρμόδιες εθνικές αρχές οφέλη ικανά να επιτρέψουν να θεωρηθούν η Κοινότητα και οι αρχές αυτές ως καταναλωτές μιας υπηρεσίας και, κατά συνέπεια, δεν αποτελεί παροχή υπηρεσιών υπό την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της έκτης οδηγίας (σκέψεις 19 έως 22).

14 Εν προκειμένω, ορθώς η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή θεωρούν ότι οι δύο διαφορές των κυρίων δικών, δηλαδή η διαφορά που αποτέλεσε την αφορμή για την έκδοση της αποφάσεως Mohr και η εν προκειμένω διαφορά,

πρέπει να επιλυθούν με τον ίδιο τρόπο όσον αφορά την εφαρμογή της έκτης οδηγίας. Πράγματι, είναι άνευ σημασίας το ότι, στην υπόθεση Mohr, η προέλευση της αποζημιώσεως ήταν κοινοτική, ενώ, στη διαφορά της κύριας δίκης, η προέλευση της αποζημιώσεως είναι εθνική. Και στις δύο καταστάσεις, επιβάλλεται να διαπιστωθεί αν η υποχρέωση που ανέλαβε ένα πρόσωπο που έχει γεωργική εκμετάλλευση να μειώσει την παραγωγή του για να λάβει ως αντάλλαγμα αποζημίωση καταβαλλόμενη στο πλαίσιο καθεστώτος παρεμβάσεως αποτελεί παροχή υπηρεσιών υπό την έννοια της έκτης οδηγίας, με αποτέλεσμα να πρέπει να υπαχθεί η αποζημίωση αυτή στον ΦΠΑ.

15 Ωστόσο, μολονότι η Επιτροπή θεωρεί, όπως υποστήριξε ήδη στην υπόθεση Mohr, ότι, σε τέτοιου είδους καταστάσεις, δεν υπάρχει παροχή υπηρεσιών υπό την έννοια της έκτης οδηγίας, η Γερμανική Κυβέρνηση και το Finanzamt Calau αμφισβητούν την ερμηνεία που δόθηκε με την απόφαση Mohr.

16 Μολονότι η Γερμανική Κυβέρνηση και το Finanzamt Calau δέχονται ότι η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης αποζημίωση δεν μπορεί να θεωρηθεί αντιπαροχή για την παράδοση αγαθών, υπαγόμενη στο άρθρο 11, μέρος Α, παράγραφος 1, στοιχείο α', της έκτης οδηγίας, φρονούν ότι η εν λόγω αποζημίωση υπάγεται στην οδηγία αυτή ως αντιπαροχή για την παροχή υπηρεσίας. Κατά την άποψή τους, το γεγονός ότι ο έχων γεωργική εκμετάλλευση μειώνει την παραγωγή του ή δεν διαθέτει στο εμπόριο ορισμένα προϊόντα αποτελεί χωριστή υπηρεσία, η οποία διακρίνεται από την παράδοση προϊόντων στους καταναλωτές και η οποία συνεπάγεται ίδια αντιπαροχή. Το Δικαστήριο, καθόσον επέβαλε, με την απόφαση Mohr, στη δημόσια αρχή την υποχρέωση να αποκτά τα αγαθά ή τις υπηρεσίες για δική της χρήση, επέβαλε μια πρόσθετη προϋπόθεση η οποία δεν προβλέπεται από την έκτη οδηγία.

17 Η Γερμανική Κυβέρνηση και το Finanzamt Calau υπογραμμίζουν, μεταξύ άλλων, ότι δεν μπορεί να υποστηριχθεί βασίμως η θεώρηση ότι ο ΦΠΑ αποτελεί ένα γενικό φόρο καταναλώσεως προς απόδειξη της υπάρξεως παροχής υπηρεσιών. Προς τούτο, αποκλειστικό έρεισμα πρέπει να αποτελέσει το κεί-

μενο του άρθρου 6 της έκτης οδηγίας. Εντεύθεν απορρέει ότι κάθε πράξη η οποία δεν αποτελεί παράδοση αγαθού πρέπει να θεωρηθεί παροχή υπηρεσιών εφόσον έχει οικονομική φύση και δεν ανάγεται αποκλειστικά στη σφαίρα της ιδιωτικής ζωής. Επομένως, το ζήτημα ποιος ωφελείται από την παροχή ή από την οικονομική επίπτωση της παροχής δεν έχει καμία σημασία για την έννοια της παροχής υπηρεσιών.

18 Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση και το Finanzamt Calau, η παρούσα υπόθεση αφορά ανταλλαγή παροχών, δεδομένου ότι ο έχων τη γεωργική εκμετάλλευση αμείβεται για συγκεκριμένη παροχή. Ο σύνδεσμος μεταξύ της παροχής και της αποζημιώσεως είναι τόσο στενός ώστε δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι πρόκειται αποκλειστικά για τεχνικό σύνδεσμο της πληρωμής με την παροχή. Δεδομένου ότι η μείωση της παραγωγής αποτελεί μια sine qua non προϋπόθεση της καταβολής της αποζημιώσεως εκ μέρους της δημόσιας αρχής, η σχετική υποχρέωση αποτελεί παροχή υπηρεσιών εξ επαχθούς αιτίας. Επίσης εντός του πλαισίου αυτού, είναι άνευ σημασίας το ποιος είναι σε τελική ανάλυση ο αποδέκτης της παροχής — το κοινωνικό σύνολο ή η δημόσια αρχή, ως αντιπρόσωπος του κοινωνικού συνόλου — δεδομένου ότι το στοιχείο αυτό δεν συμπεριλαμβάνεται μεταξύ των συστατικών στοιχείων που προβλέπονται στα άρθρα 2, 6 και 11 της έκτης οδηγίας.

19 Όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στις παραγράφους 21 έως 29 των προτάσεών του, τα επιχειρήματα που προέβαλαν η Γερμανική Κυβέρνηση και το Finanzamt Calau δεν είναι ικανά να θέσουν υπό αμφισβήτηση την ορθότητα του συλλογισμού που ακολούθησε το Δικαστήριο στην απόφαση Mohr.

20 Πράγματι, αντίθετα προς όσα υποστηρίχθηκαν, η συλλογιστική αυτή δεν αποκλείει τη δυνατότητα κατά την οποία μια πληρωμή πραγματοποιηθείσα από δημόσια αρχή προς το γενικό συμφέρον συνιστά την αντιπαροχή για παροχή υπηρεσιών υπό την έννοια της έκτης οδηγίας ούτε συνεπάγεται ότι η έννοια της παροχής υπηρεσιών εξαρτάται από τον σκοπό για τον οποίο προορίζει

την υπηρεσία εκείνος που την πληρώνει. Το μόνο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι η φύση της αναληφθείσας υποχρεώσεως: προκειμένου να υπάγεται στο κοινό σύστημα του ΦΠΑ, η υποχρέωση αυτή πρέπει να συνεπάγεται κατανάλωση.

21 Επομένως, προκειμένου να διαπιστωθεί αν μια παροχή υπηρεσιών εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της έκτης οδηγίας, επιβάλλεται η εξέταση της συναλλαγής υπό το φως των σκοπών και των χαρακτηριστικών του κοινού συστήματος του ΦΠΑ.

22 Συναφώς, επιβάλλεται να υπομνηστεί ότι το άρθρο 2 της πρώτης οδηγίας 67/227/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 11ης Απριλίου 1967, περί της εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 09/001, σ. 3), προβλέπει τα ακόλουθα:

«Η βασική αρχή του κοινού συστήματος του φόρου προστιθεμένης αξίας συνίσταται στην επιβολή επί των αγαθών και των υπηρεσιών ενός γενικού φόρου καταναλώσεως, ακριβώς αναλόγου προς την τιμή των αγαθών και των υπηρεσιών, όσος και αν είναι ο αριθμός των συναλλαγών οι οποίες διενεργούνται κατά την πορεία της παραγωγής και της διανομής προ του σταδίου επιβολής του φόρου.

Σε κάθε συναλλαγή ο φόρος προστιθεμένης αξίας, υπολογιζόμενος επί της τιμής του αγαθού ή της υπηρεσίας, με τον εφαρμοστέο στο αγαθό αυτό ή στην υπηρεσία αυτή συντελεστή, είναι απαιτητός μετ' αφαίρεση του ποσού του φόρου προστιθεμένης αξίας, ο οποίος επιβάρυνε άμεσα το κόστος των διαφόρων στοιχείων, τα οποία συνθέτουν την τιμή.

(...)»

23 Όμως, μια συναλλαγή όπως η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης, δηλαδή η υποχρέωση που έχει αναληφθεί από τον έχοντα τη γεωργική εκμετάλλευση περί μειώσεως της παραγωγής του, δεν ανταποκρίνεται στην αρχή αυτή, δεδομένου ότι δεν συνεπάγεται οποιαδήποτε κατανάλωση. Όπως τόνισε ο

γενικός εισαγγελέας στην παράγραφο 26 των προτάσεών του, ο έχων γεωργική εκμετάλλευση δεν παρέχει υπηρεσίες σε καταναλωτή του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί ούτε όφελος ικανό να θεωρηθεί ως συστατικό στοιχείο του κόστους της δραστηριότητας ενός άλλου προσώπου εντός της εμπορικής αλυσίδας.

24 Δεδομένου ότι η ανάληψη της υποχρεώσεως εκ μέρους του έχοντος γεωργική εκμετάλλευση να μειώσει την παραγωγή του δεν παρέχει ούτε στις αρμόδιες εθνικές αρχές ούτε σε άλλα πρόσωπα των οποίων η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί οφέλη ικανά να επιτρέψουν να θεωρηθούν οι αρχές αυτές ή τα πρόσωπα αυτά ως καταναλωτές μιας υπηρεσίας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως παροχή υπηρεσιών υπό την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της έκτης οδηγίας.

25 Επομένως, στα δύο πρώτα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 6, παράγραφος 1, και 11, μέρος Α, παράγραφος 1, στοιχείο α', της έκτης οδηγίας πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι η υποχρέωση που ανέλαβε ένα πρόσωπο έχον γεωργική εκμετάλλευση στο πλαίσιο εθνικού καθεστώτος αποζημιώσεως να μη προβεί στη συγκομιδή ποσότητας ίσης τουλάχιστον με το 20 % των γεωμήλων που καλλιέργησε δεν αποτελεί παροχή υπηρεσιών υπό την έννοια της έκτης οδηγίας. Κατά συνέπεια, η σχετική αποζημίωση που έχει εισπραχθεί δεν υπόκειται στον φόρο κύκλου εργασιών.

26 Ενόψει της απαντήσεως που δόθηκε στα δύο πρώτα ερωτήματα, παρέλκει η εξέταση του τρίτου ερωτήματος.

Επί των δικαστικών εξόδων

27 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (*πέμπτο τμήμα*),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 8ης Νοεμβρίου 1995 το Finanzgericht des Landes Brandenburg, αποφαίνεται:

Τα άρθρα 6, παράγραφος 1, και 11, μέρος Α, παράγραφος 1, στοιχείο α', της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι η υποχρέωση που ανέλαβε ένα πρόσωπο έχον γεωργική εκμετάλλευση στο πλαίσιο εθνικού καθεστώτος αποζημιώσεως να μην προβεί στη συγκομιδή ποσότητας ίσης τουλάχιστον με το 20 % των γεωμήλων που καλλιέργησε δεν αποτελεί παροχή υπηρεσιών υπό την έννοια της οδηγίας 77/388. Κατά συνέπεια, η σχετική αποζημίωση που έχει εισπραχθεί δεν υπόκειται στον φόρο κύκλου εργασιών.

Gulmann Wathelet Moitinho de Almeida

Puissochet Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 18 Δεκεμβρίου 1997.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

C. Gulmann